

Ese de d'ove ori in septemana:
Joi-a si Dominec'a.

Pretiuu de prenumeratiune:

pre anu intregu	6 fl. v. a.
„ diumetate de anu	3 fl. v. a.
„ patrariu de anu	1 fl. 50 cr.

Pentru Romani'a si strainetate:

pre anu intregu	9 fl. v. a.
„ diumetate de anu	4 fl. 50 cr.

LUMINA.

Correspondintiele si banii de prenumeratiune se se adreseze de a dreptulu: Redactiunei „Lumina“ in Aradu, cancelaria episcopésca.

Pentru publicatiunile de trei ori, ce contienu cam 150 de cuvinte (spatiu de 20 sirc garmond) tacs'a e 3 fl.; pana la 220 de cuvinte 4 fl., éra mai sus 5 fl., intielegendu-se intr' aceste sume si timbrulu. — Pretiuu publicatiuniloru se se antiepe.

Fóia bisericesca, scolastica, literaria si economica.

Organu oficiale alu eparchiei romane gr. or. aradane.

Invitare de prenumeratiune

la

„LUMINA“,

fóia bisericesca, scolastica, literaria si economica.

Organu oficiale alu eparchiei romane gr. or. aradane.

Cu prim'a januariu 1873. „Lumina“ intra in alu d'ile anu alu esistintiei sale. Marturimu cá acésta intreprindere a sinodulu eparchieale, onoratu publicu a imbraciat'o cu o caldura multu mai mare, de cátu ce se sperá. Desclinita interesare si spriginire au manifestatu parintii protopopi si preoti, domnii inspectori si invetiatori, precum si on. comune bisericesci. Indemnati si incuragiati de acést'a, ni vom dá tóta trud'a ca in anulu ce vine. se inavutimu cuprinsulu foii si se-i marimu formatulu; ceea ce sperámu a puté face, dupa ce acum am trecutu de multisoru peste greutatile inceputulu.

Conditionile de prenumeratiune remanu totu celea din fruntea foii.

Prenumeratorii din 1872. vor capetá, precum li s'au promis, „Statutulu Organicu“ dupa tiparire.

Este cu scopu ca parintii protopopi si dd. inspectori se primésca a supra-le sarcin'a de colectanti ai prenumeratiuniloru, fiindu cá asia potu se tiena mai bine in evidintia publicitatea ce se dá ordinatiuniloru consistoriali in respectivele loru suere de activitate.

Éra pentru acei domni prenumeratori, cari vreu se se adreseze redactiunei de a dreptulu, alaturámu la acestu numeru epistóle de prenumeratiune.

Aradu, 19. decembre, 1872.

Redactiunea.

PARTE OFICIALE.

776. Pl.

Cerculariu consistorialu

catra tóte oficiele bisericesci din districtulu Oradanu (Biharei.)

Cu capetulu anului curinte 1872. espira periodulu de trei ani, pe care in sensulu statutulu organicu se alésca pela anulu 1869—1870. comitetele si epitropiele parochiale, nu altecum sínódele, comitetele si epitropiele protopresbiterale; e aci dar timpulu, de a se face cele necesarie, ca numitole corporatiuni bisericesci cu inceputulu anului viitoriu 1873. se se restaureze pe unu periodu nou de trei ani; spre care scopu pe bus'a dispuse-tiuniloru statutulu organicu, onoratulu cleru si dreptredintiosulu poporu din districtulu acestui consistoriu spre scire, acomodare si efectuire se facu cunoscute urmátóriele:

I. Sínódele parochiale, care dupa stat. org. §. 12. in fiesce care anu trebuie sè se tiena in lun'a lui Ianuariu, — pentru anulu viitoriu 1873. se voru convocá nu numai pentru agendele ordinare (§. 21.) ci anume si pentru ca sè aléga pre comitetulu si epitropia parochiala si pre membrii mireni ai sinodulu protopresbiteralu.

II. La convocarea sínódeloru parochiale trebuie observatu §. 9. din stat. org. dupa care parochulu localu séu administratorulu parochialu e detoriu celu putienu cu optu dile nainte de sinodu a publicá poporulu in biserica diu'a sinodulu si obiectele de pertractatu, si a face scire protopresbiterulu séu administratorulu protopresbiteralu. pentru de a poté fi si acel'a de fatia la sinodu.

III. Fiinduca sínódele protopresbiterale, care in totu anulu trebuie se se tiena regulatu la prim'a séu a dou'a dumineca din lun'a lui Februaru (§. 45.) in anulu viitoriu 1873. voru fi deodata sínóde constituante; si fiindca convocarea acelor'a trebuie se premérge cu 14 dile (§. 42.): asia dara, ca oficiele protopresbiterale se póta avé timpuriu scire despre alegerile membriloru sínódeloru protopresbiterale efectuite in sínódele parochiale, e fórté de doritu, ca sínódele parochiale se se tiena pretotindenia in care-va di dela 1. pana la 15. Ianuariu 1873. si nu mai tardiu; ér publicarea acestoru sínóde parochiale atinsa in punctulu II. se se facea Dumineca nainte de serbatórea naserii Domnulu, adeca in 24. Decembre a. c. séu la insasi serbatórea naserii.

IV. Se facu atente epitropiele parochiale: cá la capetulu anului curinte, séu celu multu in dilele prime ale lui Ianuariu 1873. dar la tóta intemplantia nainte de ce se va tiené comitetulu si sinodulu parochialu, se-si inchiac socotile anuali, si acele se le predce comitetulu parochialu de pana acumu (§. 21. §. 23. p. 11. §. 27. p. 5.)

V. Epitropiele parochiale, dupa ce voru predá comitetulu socotile atinse in punctulu IV., voru remané si mai departe in functiune, pana candu nu se va alege in sinodulu parochialu comitetu si epitropia noua, candu apoi socotile interimali dela 1. Ianuariu intrun'a cu tóte averile miscatórie si nemiscatórie, ce le au avutu sub manipulare, le voru predá pe langa inventariu comitetulu parochialu nou, si prin acel'a epitropiei noue. (§. 27. p. 1.)

VI. Comitetele parochiale de acumu sunt reflectate: ca la incheerea anului (§. 21.) dar negresitu anca nainte de ce se va tiené sinodulu parochialu, se se adune la siedintia; acolo se primésca dela epitropia si se examine socotile anuali (§. 23. p. 11.); apoi se ordine — pe cátu va aflá de lipsa — revisiunea casei (§. 27. p. 5.) si in fine pe langa substernarea socotiloru epitropiei, se faca reportu generalu la sinodulu parochialu despre averea miscatória si nemiscatória a comunei, precumu si unu proiectu de bugetu pentru anulu nou (§. 21.)

Reflectarea acést'a si cea de sub punctulu IV. au de motivu ingrigirea: ca nucum-va priu unele si altele neregularitati se se puna pedeci la activitatea comitetelor si epitropieloru, ce voru fi se se aléga de nou.

VII. Comitetele parochiale de acumu numai atunci se voru disolvá, candu sinodulu parochialu va fi alesu pre membrii comitetulu nou; ér pana atunci remanu in activitate mai alesu pentru trebile curinte, ce nu suferu amenare.

VIII. Sínódele parochiale convocate si adunate conformu punctelor de mai sus I. II. si III. dupa ce voru luá dela comitetulu parochialu reportulu generalu, si ratiunile atinse sub punctulu VI. si asup'r'a acelor'a voru decide, numai decátu voru pertractá celelalte obiecte, pentru cari anume voru fi fostu conchiamate (§. 9.) apoi voru staveri bugetulu anului nou cu considerarea proiectulu facutu de comitetu (§. 7. p. 3. 4. 5.) dupa aceea voru alege pre membrii comitetulu nou, si deosebi pre membrii epitropiei parochiale, pre toti acést'a pe unu periodu nou de trei ani (§. 17. 18. 24 25. si 26.) in fine: sínódele parochiale voru alege trebuintiosulu numeru de membri la sinodulu protopresbiteralu dupa norme, ce urméza mai josu.

IX. Comitetele parochiale ce voru fi alese in sínódele parochiale pe noulu periodu de trei ani, se voru constitui numai de cátu, alegendu-si din sinulu seu cáte unu presiedinte apoi si

câte unu notariu (§. 18.) si dupa acést'a constituire voru pasi in activitate pentru agendele, ce li competu (§. 23.)

X. Epitropiele parohiale nou alese asomono voru intrá numai de cátu in functiune; anume voru primi dela comitetele parohiale pe langa inventariu averea comunala, si voru provedé agendele, ce cadu in sfer'a loru. (§. 27.)

XI. In acele comune bisericesci, care un'a cu alt'a la olalta sustienu un'a séu mai multe scóle poporale, déca ele pana acumu nu voru fi avutu unu comitetu scolariu comunu, — comitele parohiale voru alege din sinulu seu câte trei membri, cari intruninduse din tóte comunele apertinenti, voru formá comitetulu comunu scolariu pe siese ani. (§. 28.)

XII. Comitetele comune scolare atinse in punct. XI. voru alege o epitropia comunala preste totu din patru membri, pe durata de trei ani. (§. 28.)

XIII. Pentru restaurarea sinódeloru protopresbiterale pe unu periodu nou de trei ani, se voru alege atátu membrii din cleru, cátu si cei mireni in proportiunea staverita in §. 38. alu statutului organicu; si alegerea acést'a, dupa normele precisate mai josu, se va efectui cátu se póte mai curendu, ca apoi sinódele anuale protopresbiterale, ce sunt de a se tiené in prim'a séu a dou'a duminca din Februaru, va se dica in 4. séu 11. Februaru 1873. se fie deodata sinóde constituante; ér oficiile protopresbiterale se fie in stare de ale convocá in restimpulu legalu, adeca cu 14 dile mai nainte. (§. 42.)

XIV. Alegerea membriloru din cleru pentru sinódele protopresbiterale, conformu §-lui 40. din statutulu organicu, si cerculariulu normativu alu Preasantie Sale domnului episcopu diecesanu alu nostru din 24. Iuliu 1869. Nr. 874. se va efectui asia: cá fiesce care oficiu protopresbiteralu va defige unu terminu, si va anumi unu locu acomodat, la care si unde va conchiamá apoi pe intrég'a preotime din protopresbiteratulu respectivu; ér la terminulu defiptu, sub presiedinti'a protopresbiterului séu administratorului protopresbiteralu, preotimea adunata va alege prin aclamare séu prin votisare trebuintiosulu numeru de membri preotiesci ai sinodului protopresbiteralu (§. 38.) despre actulu alegerei se va face protocolu cu valóre de credentionalu, si se va predá oficiulu protopresbiteralu.

XV. Pentru alegerea membriloru mireni ai sinódeloru protopresbiterale, in poterea autorisarii, ce o au consistoriele in §§. 40. si 140. ai statutului organicu, si conformu proceduri urmate la prim'a constituire a sinódeloru protopresbiterale, consistoriulu a decisu: ca acestea alegeri, intre liniamentele, ce ni le pune in vedere cerculariulu normativu episcopescu din 27. Noembre 1869. Nr. 1387. se se efectuésca — precumu s'a atinsu mai susu sub punctulu III. in sinódele parohiale dupa modulu urmatoriu:

1. Fiesce care protopresbiteratu in proportiunea poporatiunei (§. 38.) e impartitu cáte in 16 séu in 24 de cercuri electorale (§. 40.) dintre care fiesce-care cercu va alege câte unu membru mirénu pentru sinodulu protopresbiteralu. Impartirea acést'a in cercuri electorale se tramite cu cerculariulu presinte la fiesce-care oficiu protopresbiterale spre a face cunoscutu la publicarea acestui cerculariu fiesce-carei'a comune bisericesci: déca aceea de sine forméza unu cercu electoralu, séu dóra la olalta cu alte comune anumite.

2. La ocasiunea, candu in sinódele parohiale se va face alegerea membriloru mireni pentru sinodulu protopresviteralu — se lasa pe voi'a sinódeloru parohiale, ca ele singuru numai pentru actulu acést'a se-si póta alege dupa buna placere unu presiedinte ad hoc, cu abatere dela § 10. si analogu cu § 91. lit e) din statutulu organicu; dar pe langa acést'a sinódele parohiale au se-si aléga si câte doi barbati de incredere pentru controlarea votisarii, precumu si unu notariu pentru cele scripturistice, fara ca prin tóte aceste se se altereze natur'a sinódeloru parohiale (§ 7. p. 6. combinatu cu §§ 40. si 140.)

3. Unde o comunitate bisericésca singura de sine forméza unu cercu electoralu: acolo sinodulu parochialu prin aclamare séu prin votisare nominala alege definitivu unu membru mirénu la sinodulu protopresviteralu; despre alegere se face protocolu scrisu de presiedinte, de barbati de incredere si de notariu; apoi unu esemplariu alu protocolului, se tramite delocu la oficiulu protopresbiteralu, si acél'a se privesco ca credentionalu.

4. Unde o comunitate bisericésca singura de sine forméza dóue séu mai multe cercuri electorale: acolo se lasa in voi'a sinodului parochialu, ca dupa modalitatea din punctulu precedinte, séu se aléga in fati'a sinodului parochialu numerulu recerutu alu membriloru mireni, séu se se decomuna in cercurile electorale, dupa numerulu membriloru mireni, ce are de ai alege. La tóta intemplantarea inse e de lipsa, a se tramite la oficiulu protopresviteralu rezultatulu alegerii, precumu s'a spusu mai nainte sub punctulu 3.

5. Unde unu cercu electoralu se compune din doue séu mai multe comune bisericesci: acolo pentru alegerea unui membru mirénu la sinodulu protopresviteralu, respectivele sinóde parohiale au a pasi in urmatoriulu modu:

a) In sinodulu parochialu constituitu dupa punctulu 2. de mai susu, se face votisare nominala cáte pe unu individuu, pre care singuraticii alegatori lu-afia demnu de a fi membru sinodului protopresbiteralu. Individulu acél'a póte fi séu din respectiv'a comuna, séu din alt'a. Alegerea prin aclamare aci nu are locu.

b) Voturile singuraticiloru alegatori, fie acele cátu de divergente, trebue se se iec la protocolu; ér decumva votisarea a fostu secreta adeca prin siedule: tóte siedulele trebue se se puna sub coperta, apoi se se sigileze si asia sigilate se se alature la protocolulu alegerii.

c) Dupa terminarea votisarii se inchiae protocolulu despre decurgerea ei; protocolulu acést'a se subscrie de presiedinte, de barbati de incredere si de notariu; apoi dinpreuna cu siedulele de votisare, déca votisarea va fi fostu secreta, se pune sub sigilulu presiedintelui, séu a vreunuia dintre barbati de incredere, si asia sigilatu se dá in man'a barbatiloru de incredere, ca la timpulu si loculu anumitu se-lu duca in persóna la protopresbiteru, respective la administratorulu protopresbiteralu.

d) Oficiulu protopresbiteralu timpuriu, si pe cátu se póte anca la publicarea acestui cerculariu, va dá de scire comunelor respective sinódeloru: in carea di, si unde au a se aduná barbati loru de incredere cu protocódele de votisare.

e) La terminulu ce lu va fi defiptu oficiulu protopresbiteralu, barbati de incredere se voru aduná la loculu anumitu, aducendu cu sine protocódele de votisare sigilate; apoi protopresbiterulu séu locotenintele lui in fiant'a de fatia a barbatiloru de incredere va deschide pe rondu tóte protocódele de votisare; le va ceti cu tonu inaltu; va scrutiná rezultatulu votisarii pentru singuraticiele cercuri doosebi, si va face cunoscutu rezultatulu sumariu; apoi pre acél'a, care dintr'unu cercu va fi intrunitu mai multe voturi, lu va dechiará de membru alesu alu sinodului protopresbiteralu; ér decumva doi séu mai multi aru avé in asemene numeru voturile cele mai multe, va face, ca intre aceea se decida sórtea; in fine despre rezultatulu unui astfelu de scrutiniu, va luá protocolu scrisu prin toti cei de fatia, si astfelu de protocolu va avé valóre de credentionalu pentru celu alesu.

XVI. Dupace se va sci, cá alegerea membriloru sinodului protopresbiteralu e pusa pretotindeni in lucrare, — oficiulu protopresbiteralu va emite unu cerculariu contra clerulu si poporulu din protopresbiteratulu respectivu, prin care va convocá la unu locu acomodat sinodulu protopresbiteralu anume pe 4. séu — daca va aflá de bine — pe 11. Februaru 1873. dar negresitu pe un'a séu pe alt'a din acestea doue dile. — Convocarea acést'a trebue se se premérge celu putienu cu 14. dile, si in convocare trebue se se espuna obiectele de pertractatu (§. 42.) intre cari afara de agendele ordinare (§. 50.) ca obiectu principalu e de a se anumi nou'a constituire a sinodului, comitetului si epitropiei protopresbiterale pe unu periodu nou de trei ani.

Astfelu de cerculariu convocatoriu e de a se tramite de dreptulu si la singuraticii membri preotiesci si mireni alesi pentru sinodulu protopresbiteralu, daca aceea aru fi cu locuinti'a in alte tracturi, séu daca ori-cumu póte avé locu intrigirea, cá dousii nu voru fi pe alta cale insciuntati despre terminulu sinodului si despre aceea, cá sunt alesi de membri sinodali.

XVII. Adunanduse membrii sinodului protopresbiteralu, se va suscepe nainte de tóte verificarea loru; apoi constituinduse sinodulu pe trei ani sub presiedinti'a protopresbiterului respective administratorului protopresbiteralu, cu unu notariu pentru agendele scripturistice (§. 44.) — se va apucá numai decátu intre celelalte agende ordinare (§. 50.) de alegerea comitetului (§. 57—60) si a epitropiei protopresbiterale (§. 64.) ambele pe unu periodu de trei ani; totuodata va provedé eventualminte si cele prescise pentru unu comitetu centralu in trebile scolastice comune cu altu séu cu alte protopresbiterate (§. 65.)

XVIII. Scaunele protopresbiterale, ca foruri judecatoresci de prim'a instantia, alese la prim'a introducere a statutului organicu, si investite cu jurisdictiune canonica, remanu si mai departe in activitate, si numai intru atát'a vinu de a se restaurá in sinódele protopresbiterale, in cátu unii membri ai loru prin mórte séu prin alte stramutari voru fi incetatu din functiune; in care casu locurile vacante sunt de a se deplini conformu §. lui 55. combinatu cu §. 53. din stat. org. si a se substerne alegerea la consistoriu pentru indeplinirea formelor canonice.

XIX. La tóte alegerile atinse mai susu e de insemnatu: cá membrii, cari pana acumu au fostu alesi in vre-unu'a din respectivele corporatiuni, potu fi alesi de nou, déca totu mai au calificarea prescisa (§§. 6. 18. 25. 26. 40. 41. 57.)

câte unu notariu (§. 18.) si dupa acést'a constituire voru pasi in activitate pentru agendele, ce li competu (§. 23.)

X. Epitropiele parohiale nou alese asemenea voru intrá numai de cátu in functiune; anume voru priini dela comitetele parohiale pe langa inventariu averea comunala, si voru provedé agendele, ce cadu in sfer'a lor. (§. 27.)

XI. In acele comune bisericesci, care un'a cu alt'a la olalta sustienu un'a séu mai multe scóle poporale, déca ele pana acunu nu voru fi avutu unu comitetu scolariu comunu, — comitele parohiale voru alege din sinulu seu câte trei membri, cari intruninduse din tóte comunole apertinenti, voru formá comitetulu comunu scolariu pe siese ani. (§. 28.)

XII. Comitetele comune scolare atinse in punct. XI. voru alege o epitropia comuna scolaria preste totu din patru membri, pe durata de trei ani. (§. 28.)

XIII. Pentru restaurarea sínódeloru protopresbiterale pe unu periodu nou de trei ani, se voru alege atátu membrii din cleru, cátu si cei mireni in proportiunea staverita in §. 38. alu statutulu organicu; si alegerea acést'a, dupa normele precisate mai josu, se va efectui cátu se póte mai curendu, ca apoi sínódele anuale protopresbiterale, ce sunt de a se tiené in prim'a séu a dou'a duminca din Februaru, va se dica in 4. séu 11. Februaru 1873. se fie deodata sínóde constituante; ér oficiile protopresbiterale se fie in stare de ale convocá in restimpulu legalu, adeca cu 14 dile mai nainte. (§. 42.)

XIV. Alegerea membriloru din cleru pentru sínódele protopresbiterale, conformu §-lui 40. din statutulu organicu, si cerculariulu normativu alu Preasantiei Sale domnului episcopu diecesanu alu nostru din 24. Iuliu 1869. Nr. 874. se va efectui asia: cá fiesce care oficiu protopresbiteralu va defige unu terminu, si va anumi unu locu acomodat, la care si unde va conchiamá apoi pe intrég'a preotime din protopresbiteratulu respectivu; ér la terminulu defiptu, sub presiedinti'a protopresbiterului séu administratorului protopresbiteralu, preotimea adunata va alege prin aclamare séu prin votisare trebuintiosulu numeru de membri preotiesci ai sinodului protopresbiteralu (§. 38.) despre actulu alegerii se va face protocolu cu valóre de credentionalu, si se va predá oficiulu protopresbiteralu.

XV. Pentru alegerea membriloru mireni ai sínódeloru protopresbiterale, in puterea autorizarii, ce o au consistoriele in §§. 40. si 140. ai statutulu organicu, si conformu proceduri urmate la prim'a constituire a sínódeloru protopresbiterale, consistoriulu a decisu: ca acestea alegeri, intre liniamentele, ce ni le pune in vedere cerculariulu normativu episcopescu din 27. Noembre 1869. Nr. 1387. se se efectuésca — precumu s'a atinsu mai susu sub punctulu III. in sínódele parohiale dupa modulu urmatoriu:

1. Fiesce care protopresbiteratu in proportiunea poporatiunei (§. 38.) e impartitu cáte in 16 séu in 24. de cercuri electorale (§. 40.) dintre care fiesce-care cercu va alege câte unu membru mirenu pentru sinodulu protopresbiteralu. Impartirea acést'a in cercuri electorale se tramite cu cerculariulu presinte la fiesce-care oficiu protopresbiterale spre a face cunoscutu la publicarea acestui cerculariu fiesce-carei'a comune bisericesci: déca aceea de sine forméza unu cercu electoralu, séu dóra la olalta cu alte comune anumite.

2. La ocasiunea, candu in sínódele parohiale se va face alegerea membriloru mireni pentru sinodulu protopresbiteralu — se lasa pe voi'a sínódeloru parohiale, ca ele singuru numai pentru actulu acést'a se-si póta alege dupa buna placere unu presiedinte ad hoc, cu abateru dela §. 10. si analogu cu §. 91. lit e) din statutulu organicu; dar pe langa acést'a sínódele parohiale au se-si aléga si câte doi barbati de incredere pentru controlarea votisarii, precumu si unu notariu pentru cele scripturistice, fara ca prin tóte aceste se se altereze natur'a sínódeloru parohiale (§. 7. p. 6. combinatu cu §§. 40. si 140.)

3. Unde o comunitate bisericesca singura de sine forméza unu cercu electoralu: acolo sinodulu parochialu prin aclamare séu prin votisare nominala alege definitivu unu membru mirenu la sinodulu protopresbiteralu; despre alegere se face protocolu subscrisu de presiedinte, de barbati de incredere si de notariu; apoi unu exemplariu alu protocolulu, se tramite dolocu la oficiulu protopresbiteralu, si acél'a se privesco ca credentionalu.

4. Unde o comunitate bisericesca singura de sine forméza dóue séu mai multe cercuri electorale: acolo se lasa in voi'a sinodulu parochialu, ca dupa modalitatea din punctulu precedinte, séu se aléga in fati'a sinodulu parochialu numerulu recerutu alu membriloru mireni, séu se se decompuna in cercurile electorale, dupa numerulu membriloru mireni, ce are de ai alege. La tóta intimplarea inse o de lipsa; a se tramite la oficiulu protopresbiteralu rezultatulu alegerii, precumu s'a spusu mai nainte sub punctulu 3.

5. Unde unu cercu electoralu se compune din doue séu mai multe comune bisericesci: acolo pentru alegerea unui membru mirenu la sinodulu protopresbiteralu, respectivele sínóde parohiale au a pasi in urmatoriulu modu:

a) In sinodulu parochialu constituitu dupa punctulu 2. de mai susu, se face votisare nominala cáte pe unu individu, pre care singuraticii alegatori lu-afia demnu de a fi membru sinodulu protopresbiteralu. Individulu acél'a póte fi séu din respectiv'a comuna, séu din alt'a. Alegerea prin aclamare aci nu are locu.

b) Voturile singuraticiloru alegatori, fie acele cátu de divergente, trebue se se iec la protocolu; ér decumva votisarea a fostu secreta adeca prin siedule: tóte siedulele trebue se se puna sub coperta, apoi se se sigileze si asia sigilate se se alature la protocolulu alegerii.

c) Dupa terminarea votisarii se inchiac protocolulu despre decurgerea ei; protocolulu acést'a se subserie de presiedinte, de barbati de incredere si de notariu; apoi dinpreuna cu siedulele de votisare, déca votisarea va fi fostu secreta, se pune sub sigilulu presiedintelui, séu a vreunuia dintre barbati de incredere, si asia sigilatu se dá in man'a barbatiloru de incredere, ca la timpulu si loculu anumitu se-lu duca in persóna la protopresbiteru, respective la administratorulu protopresbiteralu.

d) Oficiulu protopresbiteralu timpuriu, si pe cátu se póte anca la publicarea acestui cerculariu, va dá de scire comuneloru respective sínódeloru: in carea di, si unde au a se aduná barbatiu loru de incredere cu protocóele de votisare.

e) La terminulu ce lu va fi defiptu oficiulu protopresbiteralu, barbatiu de incredere se voru aduná la loculu anumitu, aducendu cu sine protocóele de votisare sigilate; apoi protopresbiterulu séu locotenintelu lui in fiinti'a de fatia a barbatiloru de incredere va deschide pe rondu tóte protocóele de votisare; le va ceti cu tonu inaltu; va scrutiná resultatulu votisarii pentru singuraticiele cercuri deosebi, si va face cunoscutu resultatulu sumariu; apoi pre acél'a, care dintr'unu cercu va fi intrunitu mai multe voturi, lu va dechiará de membru alesu alu sinodulu protopresbiteralu; ér decumva doi séu mai multi aru avé in asemene numeru voturile cele mai multe, va face, ca intre aceia se decida. sórtea; in fine despre resultatulu unui astfelu de scrutiniu, va luá protocolu subscrisu prin toti cei de fatia, si astfelu de protocolu va avé valóre de credentionalu pentru celu alesu.

XVI. Dupace se va sci, cá alegerea membriloru sinodulu protopresbiteralu e pusa pretotindenia in lucrare, — oficiulu protopresbiteralu va emite unu cerculariu catra clerulu si poporulu din protopresbiteratulu respectivu, prin care va convocá la unu locu acomodat sinodulu protopresbiteralu anume pe 4. séu — daca va aflá de bine — pe 11. Februaru 1873. dar negresitu pe un'a séu pe alt'a din aceste doue dile. — Convocarea acést'a trebue se premérge celu putienu cu 14. dile, si in convocare trebue se se espuna obiectele de pertractatu (§. 42.) intre cari afara de agendele ordinare (§. 50.) ca obiectu principalu e de a se anumi nou'a constituire a sinodulu, comitetulu si epitropiei protopresbiterale pe unu periodu nou de trei ani.

Astfelu de cerculariu convocatoriu e de a se tramite de dreptulu si la singuraticii membri preotiesci si mireni alesi pentru sinodulu protopresbiteralu, daca aceea aru fi cu locuinti'a in alte tracturi, séu daca ori-cumu póte avé locu ingrigirea, cá densii nu voru fi pe alta cale insciintati despre terminulu sinodulu si despre aceea, cá sunt alesi de membri sinodali.

XVII. Adunanduse membrii sinodulu protopresbiteralu, se va suscepe nainte de tóte verificarea loru; apoi constituinduse sinodulu pe trei ani sub presiedinti'a protopresbiterului respective administratorului protopresbiteralu, cu unu notariu pentru agendele scripturistice (§. 44.) — se va apucá numai decátu intre celelalte agende ordinare (§. 50.) de alegerea comitetulu (§. 57—60) si a epitropiei protopresbiterale (§. 64.) ambele pe unu periodu de trei ani; totuodata va provedé eventualminte si cele preserise pentru unu comitetu centralu in trebile scolastice comune cu altu séu cu alte protopresbiterate (§. 65.)

XVIII. Scaunele protopresbiterale, ca foruri judecatoriesci de prim'a instantia, alese la prim'a introducere a statutulu organicu, si investite cu jurisdictiune canonica, remanu si mai departe in activitate, si numai intru atát'a vinu de a se restaurá in sínódele protopresbiterale, in cátu unii membri ai loru prin mórte séu prin alte stramutari voru fi incetatu din functiune; in care casu locurile vacante sunt de a se deplini conformu §. lui 55. combinatu cu §. 53. din stat. org. si a se substerne alegerea la consistoriu pentru indeplinirea formeloru canonice.

XIX. La tóte alegerile atinse mai susu e de insemnatu: cá membrii, cari pana acunu au fostu alesi in vre-un'a din respectivele corporatiuni, potu fi alesi de nou, déca totu mai au calificarea prescrisa (§§. 6. 18. 25. 26. 40. 41. 57.)

XX. Oficiile protopresbiterale sunt însărcinate a grabi cu publicarea acestui cerculariu asia, ca cea multu pana in 23, a lunei curinte se ajunga la tôte parochie submanuate spre care scopu li se tramite unu numeru corespundictoriu de copie procurate in tipariu; — ér despre terminarea alegerilor noue se facia reportu, substernendu totu-odata list'a membrilor comitetelor si epitropielor protopresbiterale pentru insemnare in siematismulu personalulu eparchialu.

Oradea-mare, 4. Decembre, 1872. — *Consistoriulu eparchialu gr. or. din Oradea-mare.* — **Mironu Romanulu** m. p. Archimandritu si vicariu episcopescu.

PARTE NEOFICIALĂ.

Preotii de astadi cum i-avemu, ce se faca intru a corespunde chiamarii lor?

Pietatea, moral'a, darea de esemple vrednice de imitati, — acestea se fie însusirile preotului. Credinciosii privescu la preotu casí intr'o oglinda. Se cuvine preotului a fi oglinda frumósa pururia. Nu pentru luesu si nici pentru pompa preotulu póta imbracamintele preotiesci, ci le póta pentru ca, privindu la ele, se-si aduca a minte de missiunea sa de la Dumnedieu, si de virtutile cari trebuie se fia impreunate cu missiunea preotiesca, precum blandéti'a, bun'a cuviintia, pietatea, moral'a. Preotii au se se presinte ca ingerii ⁽¹⁾, trebuie se se arete lucrandu astu-feliu ale lui Dumnedieu, standu facia cu Dumnedieu, ⁽²⁾ Preotulu slugindu sta cu ingerii ⁽³⁾.

Pietatea trebuie se fie adeverata, confórma invetiaturilor bisericesci. Am vediutu pre multi preoti cà la cele religióse adaugu, repetiescu, facu feliurite cerimonii sub pretestu de pietate, dar ast'a nu e pietate, ci este séu o pestrecere nesocotita a prescrielor bisericesci si rituali, séu o fatiaría de carea trebuie se ne ferimu pentru cà asia ni-au demandatu Domnulu nostru Isus Cristos. — Am vediutu éراسi si de acei preoti, cari scurta din rugatiuni si din tipicu, converséza in altariu precum nu se cuvine. Densii se eredu preoti culti, dar sunt mai rei de câtu ceia de cari pomeniiu mai nainte. Cei d'anteiu au credintia positiva, desí n'au invetiatura, éra cesti din urma nu au nici credintia positiva nici invetiatura.

In urma, ii scusámu pre toti pria cuvintele lui Al. Sturza: „Credinti'a si barbatí'a nóstra a dese se smintese prin desiertatiunea lumii, prin seracia, prin patimele si ticalosiile omenesci.“ ⁽⁴⁾ Inse, de alta parte, se nu se pérda din vedere invetiatur'a Santului Apostolu Paulu, I. catra Corint. capu 10. v. 13: „Ve ispititi mai multu.“ Fii priveghiatoriu si luatoriu a minte de tine insuti. cà: „Blastematu e acel'a, carele face lucrurile Domnului cu nebagare de séma.“ (Ieremi'a, capu 48 v. 10.)

Moral'a preotului, câtu trebuie se fie de nalta, o indegetéza si insisi credinciosii atunci, candu i dicu: „parinte!“ Ti se dice „parinte,“ pentru cà se pretinde se Te porti casí unu parinte. Vórbele si faptele Tale se marturisésca pururia cà esti vrednicu de numele ce Ti se da. Deci preotulu se se ferésca de fapte dejositorie, de participari in petreceri urite, prin certe si betii se

¹⁾ „Die Stunden der Andacht“, traduse de Gav. Munteanu, Buzeu, 1845.

²⁾ Vedi: „Simeonu Tesaloniculu“ la pag. 313.

³⁾ St. Gregoriu. Studiulu pastoralu pag. 3.

⁴⁾ Vedi: Epistoliile despre detorintiele preotiesci, compuse de A. Sturza in limb'a rusésca si traduse de Scribanu a. 1843. pag. 103.

perde demnitatea preotului. Jocurile in carti, mintiunile, cari nu se potu suferi la unu mirénu, cum s'ar puté trece cu vederea la preoti?

Esemple bune dà preotulu atunci: a) candu si-implinesce chiamarea sa, b) candu este iubitoriu de ordine c) candu economi'a, cas'a, famili'a sa le direge si conduce cu intieleptiune si demnitate.

Cátu despre implinirea chiamarii preotiesci, nu me potu estinde cu vorb'a prea departe, pentru cà asiu trece peste cadrulu de articlu intr'o fóia periodica. Deci in asta privintia indegetezu la „Compendiulu de dreptulu canonicu alu metropolitului nostru Andrei, si a nume la §. 186. unde se insira tôte detorintiele preotului. Acésta carte, ce germanii, grecii si rusii o au tradusa, éra noi romanii in originalu, ar trebui s'o citésca si s'o studieze fie-care preotu si fie-care romanu ortodossu. Asiu dorí numai, ca parintii protopopi, in visitatinnea parochielor, se fie cu mai multa bagare de séma intru a pretinde de la preoti implinirea cu punctualitate a acestor detorintie, cu atât'a mai vertosu, cà sunt espresse si deslucite atâtu de chiaru si de luminatu, in câtu le póte implini fiecare preotu, fora de greutate.

Cátu pentru ordine, acést'a radica védi'a bisericeí, a preotului si a crestinilor. Biserica, pre langa aceea cà este o institutiune pentru mantuirea sufletelor nóstre prin ministrarea santelor taine, mai este inca si scóla. Scopulu bisericeí ca scóla este de a ne invetiá cum se ducemu o viéti'a crestinésca, pentru ca asia „fora osenda“ se ne invrednicimu a primi santele taine spre mantuirea sufletelor nóstre. Scól'a tiene multu la disciplina. Biserica tiene cu rigóre la tipicu.

Despre economi'a, cas'a si famili'a preotului, am unele observari. ce mi se pare cà nu vor voi se le apróbe toti colegii mei. Acést'a o conchidu de acolo, fiindu cà pre multi i-am auditu a dese tanguindu-se cumca li plesnesce pelea de pre mani daca mergu in geru, daca taia lemne, sfarma brusi, li greu si tusiescu de pravu daca isi curatia vitele si alte celea. Unii ca acestia ar dorí se aiba o lefsióra câtu de câtu, ca se-si castige putientica linisce spre a puté cétí si a se calificá spre o implinire mai punctuala si mai eficace a missiunei lor. Acestor'a li respundu cà, ori vor castigá cu timpulu o lefsióra ori nu, economi totu vor trebui se fie. Éste o necessitate la Romani ca preotulu se fie economu, se cunóscá deplinu ocupatiunea ce o au parochianii sei, ca se-i póta conduce, se li fie esemplu in cultivarea pamentului, a vitelor, gradinelor sel. Preotulu carele n'are economi'a, câtu de câtu, acel'a nu scie dá invetiaturi din viéti'a practica; nu scie nici catechisá, pentru cà nu e in stare se aléga esemple din viéti'a credinciosilor sei. Romanulu, carele iubesc lucrulu si lu scie stimá, saruta mai bucurosu man'a preotului candu e vangiósa si sanetósa de lucru, de câtu atunci candu e galfeda si cu pele móle din caus'a lenevirii si a morburilor ce se nascu din lenevire. La tôte amenuntele se fie preotulu cu bagare de séma, pentru cà credinciosii privescu neinctatu la densulu. Cunoscu comune de ale nóstre, in cari i-am auditu pe credinciosi dicendu: „A esitu parintele cu plugulu, se esimu si noi. Cauta la granele parintelui, ce frumóse sunt, cauta la vitele lui! Se facemu ronduiéla ca la preotulu nostru!“ Acestea sunt totu atâté mominte frumóse cari indémna preotimea romana si mai departe si cu zelu si mai mare la ordine si la lucru.

B. Balulescu.

Predica, rostita la introducerea in parochia

de

Georgiu Morariu

preotu in Jadani.

„Mergendu invetiati tóte nómurile.“
Matei XXVIII. 19—20.

Cu sfiéla si temere rostescu cuvintele aceste sante ale marelui invetiatoriu si mantuatoriu alu omenimei. Cu sfiéla, pentru cà par' c'audu vócea lui Ehov'a càtra Moise: *desléga-ti pletele incaltiaminteloru tale si te róga, pentru cà santu e loculu unde stai tu astadi.* Cu temere, pentru cà, facia de slabele mele puteri omenesci, sentiescu greutatea respunsabilitatii, ce o ieu a supra-mi ca preotu, prin disele cuvinte ale mantuatoriului Cristos. —

Sublima e chiamarea preotiesca, maretiu e scopulu ei! Ddieu-omulu i-a pus bas'a, elu a fostu antoiulu invetiatoriu, care au aretatu calea, pre carea apostolii si urmatorii lor au se pasiesca; elu li-a spus, ce este programulu, chiamarea lor, in mediloculu popóreloru!

Se aruncamu numai, Iubitiloru Ascultatori, o privire scurta preste intrég'a omenime de pe rotogolulu pamentului si se-esaminamu pucintelu: ce este scopulu tuturoru lucrariilor, faptelor, vórbelor, prin cari omenimea dà somnu de viétia si se misca pe acestu pamentu? . . . Nesmintitu cà ne vom convinge indata despre acelu adevéru: cà scopulu intregéi activitati si cu unu cuventu, scopulu vietuiri omenimei pe acestu pamentu nu este altulu, de càtu — *invetiarea continua, desvoltarea si perfeptionarea mintei*, ca prin trens'a se devina la scopulu celu mai inaltu, la caus'a causelor, carea este caus'a fora de causa, adeca Ddieu.

Din acésta scurta privire preste omenime potemu vedé, I. Asc. càtu de adenci, càtu de salutari sunt cuvintele lui Cristos in dreptate apostoliloru prin cari li-a impusu detorint'a se inveti popórale, ca astfelu prin invetiatura se cunósca pre Ddieu! Si aceste cuvinte le-au spusu Isusu inainte cu dóue mii de ani! si de atunci pana acum'a si pana la finea lumii vor straluci totu-de-una ca unu adevéru neschimbatu, ca unu adevéru eteruu! pentru cà: *ceriulu si pamentulu vor trece, dara din cuvintele mele nici o tota séu cirta nu se va stramutá pana nu se va face tóte.*

Apostolii petrungi de santieni'a cuvintelora invetiatoriului lor, cu vointia si resolutiune santa si cu poterea capetata dela santulu duchu, s'au latitu prin tóta lumea, au bine-vestitu invetiatur'a evangheliei, au aprinsu lumin'a credintiei la tóta faptur'a si stfelu, in mediloculu noptii intunecóse a mintei s'au ivitu radiele aurorii, ce au treditu sufletele omenimei adormite la o viétia nóua fericita, in carea s'au mantuitu si se mantuescu toti cei ce asculta si implinescu invetiaturile lui Cristos.

Urmatorii apostoliloru, I. Asc. sunt preotii, si asia ei au ereditu si detorint'a a padí de santulu focu aprinsu de mantuatoriulu nostru, ca acél'a se nu se stinga nici candu, ei au ereditu detorint'a a invetiá in continuu popórale, ca se nu uite nici candu, cà chiamarea omenimei este a cunósce pre Ddieu si a se apropiá de elu.

Fiindu dara acést'a chiamarea preotiloru in generalu, cade afora de tóta indoiél'a, cà si chiamarea preotiloru romani in specialu inca nu póte fi alt'a, ma, chiamarea preotiloru romani de a invetiá poporulu e cu atátu mai mare si mai indegetata in timpulu nostru: cu càtu vedemu cà in timpurile vitrege abia trecute, preotulu romanu a remasu inderetru in acést'a privintia, si cu elu a remasu inderetru totu odata si poporulu. N'a fostu elu caus'a. nici poporulu; ci caus'a a fostu timpulu oscuru, giurstarile si inim'a reutaciósa a contrariiloru natiunei romane, cari ne-au opritu dela invetiatura si nu a lasatu pre romanu sè se descepte.

Acum, I. Ascultatori, timpulu oscurantismului a trecut, giurstarile s'au schimbatu si terenulu invetiamentului e liberu pentru ori si cine; romanulu s'a desceptatu *din somnulu celu de mórté!* Acum la lucru! cu barbatia! cu credintia tare si vointia de feru, càci Ddieu numai asia ni ajuta déca si noi ni vom ajutá; acum a stá si mai departe in nepesare, in lenevire si a nu invetiá, a nu inaintá cu carulu comunu alu civilizatiunei si alu culturai: ar insemná ruinarea, — perirea nóstra, si am umblá tocmai asia, ca cele cinci fete lenióse din evangelia, cari au intardiatu dela óra sosirei mirelui si s'a inchisu usi'a inaintea lor. Numai invetiatur'a ni este mantuirea, càci numai ea e capace a radicá stavil'a injuririloru multilaterario daunacióse, cari nisuescu a a ne măturá in abisulu cutrupirei si esistint'a nóstra, ca romani, ni-o periclitédia.

Ajutatu de Ddieu, vinu ca preotu romanu in mediloculu vostru, Iub. Crestini, pentru a vi binevesti evangeli'a lui Cristos, pentru a ve conduce in interesulu si numele santu alu biserice si culturai nóstre nationale.

Primiti salutarea mea din inima curata! Primiti I. Cini, incredintia: cà càtu timpu mi-va ajutá Ddieu a fi in mediloculu vostru neincetatu voi staru in interesulu spiritualu si materialu alu Vostru si dintre tóte mai vertosu in interesulu mamei nóstre biserice si natiuni!

Éra a Vóstra detorintia remane ca cu aceea iubire si ali-pire se ve întórceti intru tóte lucrurile vóstre catra mine, cu care sum eu catra Voi, càci scrisu este: „*Care primesce pe vre-unulu dintre cei trimisi de mine, pe mine me primesce, si care me primesce pre mine, primesce pre celu ce m'a trimisu pre mine.*“ (Ioanu XIII. 20.) avendu eu pentru tóte acestea a stá respundiatoriu naintea lui Ddieu, dupa cum dice Isai'a profetulu: „*Candu voi dice celui fora de lege cu mórté vei mori si tu nu ai graitu celui fora de lege ca sè se întórca si se fix viu, celu fora de lege va peri in reutatea sa si sufletulu lui ilu voi cere dela tine.*“

Si acum tu, eterne, atotpotinte parinte! veghiédia necontenitu prin santulu teu duchu langa mine si aréta calea pe carea eu si cu acestu poporu, impreuna mergendu, se aflamu fericirea, carea ai promis'o celor'a, cari cu inima curata: o cauta. Amin.!

Despre alegerea mitropolitiloru si episcopiloru in Romani'a,

am scrisu in nrulu 26. alu foi nóstre, unde am reprodu su articolulu I. din legea adusa de camera, care articlu este bas'a intregii sistemi. Reproducemu acum pe scurtu raportulu dlui Mihaiu *Cogalnicianu* in ast'a cauza, ce l'a facutu ca referinte alu comisiunei emise de camera. Este unu raportu vrednicu de multa atentiune. Elu contine:

Comitetulu D-vóstre in unanimitate a luat in consideratiune proiectulu infacisiatu de guvern: fiindu-cà cu totii, reprezentanti esacti ai opiniunii Corpuriloru-legiuitórie si putemu dice ai natiunii intregi, simtimu necesitatea d'a regulá in fine organizatiunea biserice dominante in Romani'a; si acést'a cu atát'a mai multu, cu càtu timpulu ni este proprice, cà nici odata n'am fostu mai favoriti de impregiurarile exterióre de càtu acum'a, spre a resolvá acésta cestiune in tóta independint'a autonomiei nóstre politice, in tóta libertatea consciintiei nóstre religióse.

D-loru deputati, nu me voiu intinde multu asupra acestei consideratiuni; fia-care din D-vóstra cunósce si sinte, casi mine, celea ce se petrecu in lumea ortodossa, si santulu patriarchu din Constantinopole le cunósce inca mai bine de càtu noi! Inim'a sa de parinte ecumenicu va simti negresitu. cà a venitu timpulu de a linisci biserica ortodossa din Romani'a. Si acestea odata cunoscute, avemu dreptulu si detori'a de a dice, cà cestiunea alegerii capiloru santei nóstre biserice ortodosse si a organizarii santului nostru Sinodu nu póte si nu se cuvine se fia una cestiune internationale: cà ea este, a fostu si va fi o cestiune de resortulu consciintei nóstre ca poporu ortodossu, devotatu la religiunea parintiloru nostri. la libertatea si drepturile santei nóstre biserice, asiá precum le-am moscenu de la parintii nostri!

Inspiratu de asemene simtiminte si de asemene detorintie, comitetulu D-vóstra a primitu mai tóte articolele din proiectulu de lege alu guvernului, afara de articolulu anteiu, care este bas'a a insusi proiectului; si aici, afara de onor. D. Georgiu Brateanu, unanimitatea comitetului a avutu marea parere de reu de a se vedé din inceputu in otarita diferentia de opiniune cu D. ministru de culte. Dati-mi voia D-loru deputati, de a intrá aci in o discussiune mai intinsa asupra acestui articulu, care este chei'a boltei noului edificiu religiosu ce D-nulu Telu voiesce a redicá in Romani'a.

Art. 1. din proiectu rumpe in totulu cu trecutulu nostru seculariu, rumpe cu tóte principiile societatii moderne si ni pregatesce pe venitoriu necurmata greutati, cu atát'a mai mari cu càtu ele ni vor surveni sub velulu religiunei. Prin acestu articulu D. ministru nu voiesce nimicu mai pucinu de càtu a redicá din man'a natiunei, din man'a societatii laice dreptulu seculariu ce l'a avutu si ce l'are de a-si alege capii biserice ortodosse la care apartiene marea majoritate a poporului romanu si a dá preponderantia, in exercitiulu acestui dreptu, puterii clericale, unui numeru marginitu de arhieriei! In contr'a acestei pretensiuni protestéza o stare de lucruri vechi de mai multu de cincisecule in ambele parti ale Romaniei! In adevéru si in Valachi'a si in Moldavi'a, mitropo-

litii si episcopii tierii pururia s'au alesu, s'au numitu si s'au instalatu in scaunele loru de puterea laica, candu de Domnu asistatu de consiliarii sei, séu cu divanulu tierii, candu de Domnu impreuna cu Adunările obstesci.

Acestu mare dreptu alu strabuniloru nostri, in timpurile moderne, a fostu regulatu si inseratu in regulamentul organicu din 1832, santionatu de Turci'a musulmana, de Rusi'a ortodossa! éta ce dice legea fundamentale din 1832:

Art. 411. Spre a pastrá intru tóta nejcinit'a santienia vechile drituri si prerogative a clirosului Moldoviei, spre a oprí alunecarea abuseriloru intru ierarchi'a bisericesca, mitropolitulu si episcopii patrioti vor fi alesi dupa pamentescile legiuitele asiediamenturi numai din bisericasii adeverati pamenteni, de una pilduitória evlavia, cu bune sciintie si dovedite vrednicii, de la care deraza tienerea si pazirea invetiaturiloru santei nóstre religii si povatiuirea turmei pe calea mantuirii. Alegerea acestoru sufletesci parinti se va face, dupa driturile si obiceiurile pamentului, de catra obstésca obicinuit'a Adunare impreuna si cu cei din boeri ai ranguriloru anteiu, cari nu s'ar intemplá a fi madulari de acésta Adunare: si dupa ce acésta alegere se va intari de Domnu, parintii alesi indata se vor inscauná in a loru sante diregatorii cari le vor implini in cuprinderea apostolicesciloru canóne si intocmai cu tóte legile si obiceiurile pazite pana acum in tíera. (Regulamentul organicu alu Moldaviei.)

Art. 1. Alegerea m'tropolitulu se va face dintre trei episcopi ce vor fi in lucrare, adeca: alu Romnicului, alu Buzului si alu Argesului, dupa drepturile si obiceiurile tierii, de catra obicinuit'a obstésca Adunare, sub presiedinti'a pravilniculu ei presiedntu, dimpreuna cu boerii d'n trépt'a d'anteiu ce nu se vor aflá madulari ai acestei adunari, potrivitu Art. 359. si 360. din organiculu regulamentu. (Regulamentul organicu alu Valachiei.)

In cursulu seculiloru, o singura data, in timpulu Domniloru fanarioti, Patriarchulu din Constantinopole a voitu a interveni in alegerea capiloru bisericeii nóstre. Si atunci Adunarea Moldovei cu mitropolitulu si episcopii sei in frunte, protestandu in contra acestei pretensiuni, a respinsu pe calugarulu strainu ce voia a se pune in scaunulu mitropolitianu alu lui Teocstistu; unu firmanu imperiale a reinteritu drepturile tierii de a-si regulá singura, inde-afara de patriarchia, afacerile bisericeii sale si numirea capiloru sei religiosi; si unu blastemu sobornicescu afurisindu incercarea straina s'au impartitu scrisu pe pergamentu la tóte eparchiile Moldovei. Aceste acte se afla pana in diu'a de asta-di pastrate in arhivele nóstre! ele se afla inca mai bine inscrise in anim'a natiunii romane.

D. ministru Telu si intemeieza sistemulu seu de alegere pe dóue considerante: anteiu pe acelea cá dupa canóne, capii bisericeii nu potu se fia alesi de mireni, si alu doilea cá voiesce a face se domine si in tíer'a nóstra principiulu de biserica libera in Statu liberu, rostitu de nemuritoriulu Cavour, intr'o tíera si in conditiuni cu totulu altele de cátu la noi, fia ca natiune, fia ca religiune! Aplicatiunea ce D. ministru de culte voiesce a face pentru Romani'a a axiomului contelui Cavour este cu totulu eronatu. Altele sunt conditiunile Italiei si ale bisericeii catolice; altele sunt conditiunile Romaniei si ale bisericeii ortodosse. La noi Statulu este formatu si unitu, si biserica, in locu d'a fi o pedica la formarea si unirea tierii, a fostu din contra unu puternicu impieuna luptatoriu in favórea ideei nationale. Itali'a erá sfasiata in mai multe Staturi, si biserica catolica, in locu d'a lucrá la intrunirea si intarirea patriei, a fostu pururia una stavila desvoltarii si unitatii Statului Italianu. La noi puterea laica, fara a-tiené in jugu biserica, pururia a predominitu puterea claricala. In Itali'a, puterea papala tienea sub jugu Statulu si societatea civile. Si de aceea, candu contele Cavour a rostitu: biserica libera in Statulu liberu, elu cerea emanciparea Statului de sub jugulu bisericeii; intr'alte cuvinte: biserica libera in Statu liberu, in inalt'a cugetare a marelui ministru Italianu, insemná in fapta Statulu liberu in biserica libera. Intelegeti bine, D-loru deputati, cá acésta stare de lucruri din Itali'a nu are nimicu a face cu impregiarile nóstre politice, sociale si religiose.

Totu atátu de pucinu intemeiatu este si alu doilea argumentu alu D-lui ministru de culte, adeca: cá alegerea si numirea episcopiloru fia prin Domni, fia prin Adunari laice este contraria canóneloru. Si aici am diferitu cu opiniunea de D. ministru. Canóne neviolabile sunt acelea cari au a face cu dogmele, éra nu cu organizarea esterióra a bisericeii, cu administrarea, cu relatiunile sale esterióre, cu Statulu si cu

societatea laica. Aceste tóte variéza dupa timpuri, dupa impregiarari, dupa tieri, dupa starea societatiloru. Si spre a dovedí acést'a, n'am trebuintia de cátu d'a vi aretá cá, inprivinti'a organizatiunii bisericeii si mai alesu in ce s'atinge de modulu de numire séu de alegere a capiloru bisericeii, fia care tíera si-are deosebitele sale legi, si asiediaminte. Altufeliu este sinodulu care in Rusi'a propune Imperatorelui ortodossu pe candidatii de mitropolitii si de episcopi si altufelu este sinodulu alegatoriu din Grecia. In Austro-Ungaria unii din capii bisericeii ortodosse se alegu de adunari compuse de preoti si de mireni; altii si d'adrechtulu se numescu de catra unu suveranu eterodossu. In Serbiia, ale careia relatiuni bisericesci catra patriarchulu de Constantinopole sunt mai acelesi ca si ale Romaniei, mitropolitulu si eppii se numescu directu numai de catra Domnu.

(Va urmá.)

EDUCATIUNE.

Omulu, dupa natur'a sa, este intreitu: corpu, sufletu si intielegintia.

Invetiamentulu seu trebuie se fia si elu intreitu: fisicu, morale si intelectuale.

Se numesce invetiamentu fisicu, gimnastic'a corpului: *invetiatur'a maiestriiloru.*

Se numesce invetiamentu intelectuale, gimnastic'a inteligintiei: *invetiatur'a sciintieloru.*

Se numesce invetiamentu morale, gimnastic'a sufletului: *invetiatur'a buneloru moravuri,* si, prin bune moravuri, intielegemu: amórea de Dumnedieu si de patria, respectulu catra parinti, stim'a de noi insine, simtiementulu justului, iubirea de labóre, simtiementulu umanu, simtiementulu crestinu.

Invetiatur'a maiestriiloru si sciintieloru ni-o dá *instructiunea,* care cuprinde: invetiamentulu fisicu si intelectuale.

Invetiatur'a buneloru moravuri ni-o dá *educatiunea,* care cuprinde invetiamentulu morale.

Astu-felu instructiunea este cultur'a fisica si intelectuale, educatiunea e cultur'a morale.

Unu invetiamentu conformu cu natur'a omului se cuvine dara se fia: fisicu, intelectuale si morale.

Acést'a se numesce invetiamentulu integrale.

Ne bucurámu d'unu asemenea invetiamentu?

Din nefericire, nu.

Lipsesce din invetiamentulu nostru publicu partea cea mai esentiala: *educatiunea,* cultur'a morale, *invetiatur'a buneloru moravuri.*

Acésta insemnata lacuna e caus'a cá invetiamentulu, in locu d'a fi pentru societate unu bine, a devenitu unu pericolu, o amenintiare.

Si esperiinti'a a doveditu cátu este de vatematoriu societatii omulu intalentatu fara caracteru, cáte desastre au adusu geniurile, candu au fosta geniuri rele.

Misiunea instructiunii este d'a desvoltá talentele: a educatiunii d'a formá caracterele.

Educatiunea este superióre instructiunii, printr'acést'a cá instructiunea procura societatii *ómeni de meserie:* jurisconsulti, medici, architecti, pictori, istorici, oratori, *ómeni de spada,* la dispositiunea tuturoru causelorune bune séu rele, drepte séu nedrepte, numai talentulu séu valórea loru se fia bine recompensate: Educatiunea dá patriei *barbati de anima:* cetateni desinteresati si probi, patrioti ferventi si devotati, aperiatori curagiosi ai dreptului, semenatori infatigabili ai verbului, la servitiulu numai alu causelorune celoru drepte, alu causelorune celoru mari, chiar candu recompens'a loru este ingratiudinea, temnit'a, esilulu.

Educatiunea dara este fundamentulu pe care instructiunea ar trebui se edifice.

Fara educatiune, sciinti'a nasee monstru ca Nerone, ca Eliogobalu, séu geniuri rele ca Machiaveli, ca Loiola.

Asia dara de educatiune s'ar fi cuvenitu se ne ocupámu cu asiduitate.

Cu tóte acestea, pe candu instructiunea a progresatu intr'unu modu care a desceptatu mai multu ingrijirea, pe candu ea ni-a datu advocati cari vendu procesele, magistrati cari vendu justiti'a, ministri cari vendu tíer'a, represintanti ai natiunii cari isi vendu consciinti'a, publicisti cari 'si vendu pén'a: educatiunea cari da atleti ai adeverului, campioni ai justitiei, apostoli ai umanitatii, este preserisa din invetiamentu.

Déca omulu ar fi numai o fiintia materiale si intelectuale, ca ori-ce bruta, déca ar fi facutu numai se consume si se distruge ca tigrulu, am intielege sistem'a acést'a de invetiamentu, sufici-

inte a rafiná inteligintia ca se seduca, se ncele, se traga in cursa, si a desvoltá muschii ca se se lupte, se invinga, se estermine. Dar elu e si fiintia morale si, ca astu-felu, are misiunea nu d'a induce in eróre fiintiele vietuitorie, nu d'a despoporá pamentulu ci d'a luminá, d'a multiplicá, d'a ameliorá; si unu invetiamentu, cum este astadi, puru materiale, puru mecanicu, abrutisa pe celu mai instruitu omu, pentru cá omulu nu se distinge de bruta de cátu prin idei'a morale, pentru cá, fara cultur'a morale, omulu nu e de cátu celu mai inteliginte, celu mai astutu si celu mai crudu din animale.

Dar nu numai atât'a: chiar acestei instructiuni, care, de si erá necomplete, dá cu tóte astea si multi cetatiani buni in tóte ramurile, pentru cá cultur'a morale o aveau d'acasa, din caminulu paternu, si chiar acestei instructiuni, dicu, i-s'a pusu calusiulu, s'a inconjuratu de obstacule: s'au destituitu din invetiamentulu secundaru profesorii cei mai buni, s'au veduvitu catedre de barbati distinsi, ca N. Ionescu; candidatiloru de invetiatori, cari esu din scólele normali, nu li se mai da diplome, si din caus'a acést'a; aceste scóle nu mai sunt cautate, se desiérta din di in di, invetiamentulu primare rurale s'a lasatu in sarcin'a preotiloru de prin comune, cari mai antaiu ei ensisi au trebuintia de invetiamentu, si cari n'au timpu nici macar se tóce la biserica, se citésca *vecerna*'a si *utreni*'a, ocupati cu afaceri privaté si rituali mai lucrative.

Am vediatu noi insine, cu profunda durere, pe la mai multe comune rurale, junii tierani intorcendu-se cu tesilele de gátu dela scóla, unde perdusera unu timpu fórte pretiosu pentru tierani, fara a schimbá lectiunile mai multe dile consecutive, din causa cá popa-nvetiatiuulu a fostu retienutu la cutare prasniciu, la cutare pomana, la cutare parastasu, la cutare ingropatiune, la cutare maslu, séu a esitu cu crucile se plóue ori se nu mai plóue, — dupa ordinile ministriloru — séu pentru cá fostu la seceratu séu la cositu, la strinsu, ori pentru cá n'are placere se mérga in unele dile la scóla, pe care o privesce ca o angara.

Si chiar déca ar face reu, culp'a nu este a loru. Preotii nostri sunt cetatieni, sunt parinti de familia si, ca se traiésca, au nevoia se lucreze. Fara remunerariu, si chiaru cu remunerariu de optu-spre-diece lei pe luna, nu se potu tiené.

Nu vorbimu de preotii-profesori de prin urbe, a caror'a instructiune e necontestata si cari si implinescu dotoriele cu sanctitate.

Astu-felu invetiamentulu este organisatu ca se nu se invetie. Si instructiunea, in locu se se completeze, se paralisa, pentru cá asia se cere de strainu.

Cátu pentru educatiune, pentru cultur'a morale, ea e condamnata a n'avé nici-o-data fiintia, pentru dóue motive: 1), pentru cá lucrulu, dupa care alérga multimea, este inavutirea si marirea, si prin bune moravuri nu se inavutiesce cine-va multu si rapede: si 2) pentru cá cultur'a morale, in locu se ne dea curtesani, adulatori, ce sunt si la moda si 'n stima, face ómeni de omenia, si omulu de omenia este pusu la index, nu póte fi neci odata binevediatu la curte, si nu pote fi suferitu in afacerile tierii. Déca ocupa vr'q functiune, ori ca profesoare ori ca judecatoriu, ori ca administratore, mai curendu séu mai tardíu este destituitu, déca e ministru, i-se retrage increderea: déca e'n consiliulu comunale, in consiliulu judetienú, in adunarea legiuitoria, consiliulu si adunarea se disolvu; déca e publicistu, e tassatu de perturbatore si intemnitatu; déca sta retrasu, e'n culp'atu cá sufla cu foile foculu revolutiunii si e aruncatu in puscaria. Omulu de bine nu e lasatu in pace nici unu momentu din vietí'a lui: desceptu, elu conspira; adormitu, se aduce in contr'a-i probe cá visatu resturnari.

Vanitatea parintiloru tione ca copiii lor se fia in lumea mare — cum se numesce lumea avuta in limbagiulu celoru ce dau avutiei si puterii numele impropriu de marire — si omulu probu nu e invitatu la mascaradole si la prasniciile unei asemenea lumi, la balurile si la mesele oficiali. Imprejurulu unor asemene mese, dau tarcole numai corbii, numai paserile de préda, numai copoii domesticiti séu de domesticitu, numai ómenii fara simtiementulu demnitatii, renegatii cari nu se rosiescu se 'nchine astadi in sanetatea aceluia pe care l'au blastematu ieri; se-i laude virtutile pe cari nu le are, se-i préinaltie calitatile care i lipsescu, se-i admire actele cele mari pe cari nu le-a facutu si n'are de gandu se le faca; se adere la tóte despoiarile, se incuviintieze tóte fara-de-legile, se 'ncuragieze tóte crimele.

Unu invetiamentu dara, care a luat de la omu calitatea d'a sci cum se fure spre a se inavuti si ambitiunea d'a deveni sluga, ca se-i dica cei mai mici de cátu elu *stepane*, unu invetiamentu care nu lasa nici o perspective de 'naintare, nu e de gustulu parintiloru epqcii; si de aceea educatiunea e neingrijita.

O data cultur'a morale lasata la o parte ca unu vestmentu vechiu, a carui-a moda a trecut, invetiamentulu nostru publicu remane curatu animale, invetiamentu de pantece.

Dar totu acést'a cere si epoc'a.

Si apoi ce ni pésa?

Déca din lips'a de cultura morale n'avemu moravuri, avemu *naravuri*, si aceste riméza 'mpreuna.

Lipsindu-ne educatiunea, nu suntemu tocmai unu poporu civilisatu, dar avemu totu ce trebuie unu *nerodu*:

Aceste d'o cam data ca daruri dinaintea nuntii. Zestrea cea mare are se vina pe urma: coloniile garmane si indigenarea Jidoviloru.

Totu parendu-ni-se cá mergemu inainte, am retrogradatu. Ne adámu cu vre-o câte-va sute de ani inapoi, si, déca vom merge totu astu-feliu, avemu s'ajungemu bine, cáci avemu s'ajungemu la patriarchatu.

Popórele mai antaiu au fostu guvernate de patriarchi, apoi de regi, apoi de consuli. Asia au mersu societatile: catra apogeu.

Noi inaintámu in sensu contrariu, de la verfu catra basa, de la ceriu catra pamentu, de la vietia spre mórté.

Parintii nostri cari se guvernau de sine, care nu erau proprietatea nimenui, erau mai inaintati de cátu noi.

Cine ar puté crede acést'a?

Si cu tóte astea, acést'a este esactulu adeveru.

Ei nu erau de cátu nisce ceaslovári cari se pricepeau se manúiesca mai bine spad'a de cátu pén'a. Ei nu invetiau de cátu pana la saltire inclusivu. Ceaslovulu cuprindea invetiamentulu primare, saltirea pe celu secundariu. Dar prim'a lectiune ce li se dá intrandu in catisme — clasele liceale de pe acelu timpu — erá unu imnu la virtute, o amenintiare facuta vitiului, care incepea precum urméza:

„Fericitu (e) barbatulu care in calea (batuta de) pecatosi n'a statu si pe scaunulu perdictoriloru n'a siediutu, ci in legea Domnului. (si-au pusu) voi'a lui, si in legea lui a cugetatu d'a si nóptea; Elu (barbatulu virtuosu) va fi ca unu arbore (fructidoru) resaritu langa fantanele apelor, care va dá fructulu seu la timpulu seu si frundi'a lui nu va cadé.

„Nu asia (va fi si pentru voi) pecatosiloru, nu asia; ci ca pulberea ce o sufla ventulu de pe faci'a pamentului (asia ve veti stinge).

„Astu-felu vor peri pecatosii.“

Din acestea vedemu cá ceea ce parintii nostri invetiau in scóla, erá mai multu cultura morale, laud'a si admiratiunea virtutii, stigmatizarea vitiului.

Ei cari dreptu tóte cartile de studiu n'aveau de cátu ceaslovulu, saltirea, bibli'a, evangeliulu, dar cari in aceste carti invetiau morala, sciau se fia independinti, liberi, se aiba o ostire, se fia toti osteni, se bata moneta cu efigi'a Domnului lor, se fia *suverani*.

Noi, cari nu mai suntemu ceaslovári; noi, cari citimu in stele si 'n sóre; noi, laureatii, licenciatii, doctorii in dreptu, in filosofia, in teologia, in medicina, in matematica; noi, cu vastele nóstre cunoscintie, ne-amu bagatu la stepanu, am alienatu suveranitatea natiunii, noi nu mai putemu se ne inarmámu de cátu clandestinu ca telharii séu celu pucinu conspiratorii, cáci inarmarea tierii pe facia este 'n contr'a actului de vasalitate, subscrisu de... regime; nu putemu se mai batemu moneta cu efigi'a Domnului, cáci monet'a cu efigi'a cap'ului statului este semnulu suveranitatii si noi nu mai suntemu suverani, ci raiete: nu mai avemu libertati de cátu nominali: bandele de ucigasi s'au substituitu natiunii; unu regime de umilire si de jafuri, o tovarasia de exploatatori, de storcatori, dau legi, administra, judeca, esecuta.

Acést'a probéza pana la evidintia cá cultur'a intelectuale este inferióra culturai morale.

Cultur'a morala a avutu totu-de-un'a rolulu celu mai mare in independintia si libertatea popóreloru, in marirea, prosperitatea si durat'a statelor.

Istori'a ni aréta cá, prin puritatea moravurilor, popórele mici au fondatu state putinti, pe cându, prin depravarea lor, imperiuri mari au cadiatu din vechi'a lor marire in debilitate si umilire.

Care fi óre misterialu puterii parintiloru nostri cari, pucinu numerosi, smerira mai multe sute de ani orgoliulu Unguriloru si Poloniloru, si infruntara ferocitatea Turciloru si Tatariloru, cari la Calugareni optu mii numai, resistara la doue-sute de mie de sectari fanatici ai lui Mahomet si remasera domni pe campulu de bataia, silindu pe vizirulu Sinan se retréca podulu Neajlovului, cari cucerira Dobrogea si unira pentru cátu-va tierile romane sub unu sceptru, cari prin necontenite lupte conservara autonomi'a tierii loru intr'unu timpu in care Bisantiunii, Bulgarii, Serbii, Grecii si Ungurii cadeau sub dominatiunea musulmana?

Instrucțiunea ?

Nu, căci nu puteau se esista scoli într'o epoca 'n care de-sele incursiuni ale barbarilor si necurmatele resbele de așperare nu lasau parintiloru nostri nici unu momentu de repausu.

Secretulu puterii lorú erá: *amórea de patria*, cuventu magicu care stingea tóte urele, legá tóte inimele, uníá pe toti Romanii in dí'a pericolului, li fortificá bratiulu si li asicuré victori'a.

Acestu simtiementu puternicu, din nefericire, la noi nu mai esiste.

Éta de ce noi, mai instruiti si mai numerosi de cátu strabunii nostri, suntemu mai debili, mai maltratati.

Suntemu cadiuti.

Si acést'a e o pedépsa a ceriului-prédreptu.

Renasca-se in noi amórea de tíera, si ne vom radicá.

Acusarile rociproce vor tacé, aversiuunile se vor stinge, inimele romanesci se vor cautá si se vor iubi, toti Romanii vor fi unu sufletu in mai multe milióne de corpuri, si acést'a li va face forti'a.

Dar ca acestu simtiementu se se renasca, trebue se se dee natiunii cultur'a morale.

„Romanulu.“

N. B. Locusténu.

(Va urmá.)

E C O N O M I A

Vien'a 28. dec. n.

(*Pretulu bucateloru*) Gráulu de Banatu, de 85½ — 87 de pundi cu 7 fl 10 cr. — 7 fl 28. — Gráulu de Tisa, de 84 — 87 pundi trecea cu 7 fl. 25 cr. — 7 fl 27½ cr. Secar'a de 79 pundi cu 4 fl. 20 cr.

Pesta, 30. dec. n

(*Pretulu bucateloru*) Gráulu de 81 — 87 pundi trece cu 6 fl 40 cr.

Secar'a de 78 — 80 pundi cu 3 fl. 27½ cr. — ovesulu de 50 pundi cu 1 fl. 65 cr. — Cucurudiu s'au vendutu 900 de centenarie (magi;) câte cu 3 fl. 60 cr.

VARIETATI.

= *Delegatiunea congresuala*, despre a carcia conchiamare din partea Preá Santiei Sale Domnului Episcopu amintiramu in nrlu trecutu, s'a intrunitu marti in 19 decembre st. v. si tienú siedintie dóe dile. Dintre membrii esteri s'au infacisiatu Reverendissimulu Domnu protopresviteru alu Versietului Joanu Popoviciu, dd. Vincentiu Babesiu din Pest'a si Constantinu Radulescu din Lugosiu.

= *Báile de carbuni de pétra de la Petrogeni*, pre lin'a sudica a calei feratu in Transilvani'a, s'au aprinsu si ardu de mai multe dile. Pana acum, tóta trud'a de a stinge foculu, remase fora de resultatu.

= *Tesauru gasitu*. In hotarulu de Nyir langa Epopolea (Kecskeméth) doi tierani sepandu au gasitu 2200 de bani de argintu si o cuthia cu bani de aur. De comunu se presupune cá acesti bani sunt de pre timpulu crucéferiloru si au fostu cass'a de resbelu a cutarei speditiuni crucete. Se scie cá regii Ungariei mai anteu nu s'au invoitu ca crucéferii (cari veniau din Europ'a apu séna si voiau se tréca prin Ungari'a ca se mérga la pamentulu santu a luá Ierusalimulu din man'a turciloru) se aiba calea prin Ungari'a. Mai apoi, dupa ce li-a deschisu calea, regii i-au atacatu in tíera sub pretestu cá fura si gefuescu de la locuitori. Unu despartimentu de crucéteri (purtatori de cruce, cá purtau pre vestminte semnulu crucii) va fi fostu atacatu si batutu in acestu hotaru, si imprasciandu-se si-au ingropatu cass'a ca se nu ajunga in man'a unguriloru.

= *Cái de feru in Turcia*. Pregatirile pentru cáile de feru in Bulgari'a si in Bosni'a sunt aprópe a se sfarsi.

= *Sinodulu din Constantinopole*, ce s'a tienutu de curundu in caus'a despartirei bisericesci a bulgariloru, s'a pronunsiatu in contr'a pretensiuniloru bulgare pentru o bisericu nationala. Dar bulgarii, cu permissiunea Sultanului, au dejá hierarchia propria nationala. In sinodu, numai Cirilu patriarculu Ierusalimului a spriginutu dorintiele bulgariloru. Pentru acést'a, Cirilu astadi e amaru persecutatu. Inse crestinií din Asi'a, si desclinitu arabii, ilu spriginescu pe Cirilu, si au trimisu deputatiuni la Constantinopole se-lu róge pe patriarculu a se absolvá Cirilu de veri ce persecutiune.

= *Patriarculu Romei Piu IX. despre diurnalistii de ovrei*. La episcopulu Romei s'au dusu mai multe notabilitati din urbea eterna se-i poftésca serbatori fericite. Episcopulu-patriarcu vorbi despre relele ce necagescu societatea moderna, despre nemoralitatea si seraci'a ce se incuiba totu mai tare, si in fine despre diurnalistii de ovrei cari incalcescu si incurea priceperea crestiniiloru. Dise patriarculu: „Suntemu aprópe de nascerea Domnului nostru Isus Cristos, si-mi aducu a minte de cuvintele lui Dumnedieu prin gur'a prorocului ce dice: „Boulu si-a conosciutu pre stepanulu seu si asinulu a cunoscutu ieslea domnului seu; inse pre mine fiii lui Israilu nu m'au cunoscutu.“ *Ovreií* acestia, cari scriu atáte uritiuni si blasfemii prin diurnalele lorú, nu cunoscu pre Dumnedieu; boií acestia se credu tari, pentru cá córnele sun semnulu tariei. Dar va veni dí'a judetiului. . . “

Dumnedieului Romaniei.

Dómne sante-alu Romaniei,
Aibi mila d'alu teu poporu.
Rumpe lantiulu tyraniei
Pentru elu in viitoru!

Ilu ridica la marire,
Casi'n timpulu lui Stefanu;
Dà-i lauri de nemurare,
Sferemandu p'alu lui dusmanu!

Velulu mortii celu de ghiatia
Rumpe-lu. Dómne 'ntr'unu minutu,
Dà-i putere si viétia,
Si maritulu seu trecutu!

Sant'a cruce salvatóre
A némului omenescu
Fà-o ér' triumfatóre
Pre stindardulu romanescu!

Si potópele barbare
Versate in Occidentu
Se fuga tremuratóre
Ér' din nou in orientu!

Si acvil'a gloriósa
Se se pérda susu in nori,
Stéu'a nóstra luminósa
S'o gasésca printre sori,

Si cu ea in infratire
Sub tronu-ti nemuritoru
Se inóte 'n nemurare
Dómne, Sante Creatoru!

M. C. „T.“

CONCURSU.

Poftindu unu capelanu langa parochulu din Husaseu Cottulu Biharei protopresviteratulu Oradii-mari, cu acésta se scrie concursu.

Dotatiunea va fi:

- 1) $\frac{1}{3}$ parte de pamentu din un'a sessia.
- 2) $\frac{1}{3}$ parte din biru dela 273 case
- 3) $\frac{1}{3}$ parte din stóle din intrég'a comuna.

Doritorii de a concurge la acésta capelania sunt avisati a-si tramite recursurile sale bine instruate dupa "Statutul Organicu" adresate comitetulu parochialu din Husaseu — tramise de dreptulu protopresviterulu tractualu D. Simeonu Bic'a in Oradea-mare, pana la 7 Ianuaru 1873, candu va fi deodata si alegerea.

Datu in Husaseu in 10 Decembre 1872.

1-3

Comitetulu parochialu

in contielegere cu protopresviterulu tractualu

CONCURSU.

2-3

De parochi'a romana din Tornia se tienu beneficile 34 jugere de pamentu aratoriu comasatu, 90 de case, dela case cu pamentu compete biru 2 mesuri de bucate — dela jeleri 1 mesura; si apoi stólele indatinate. Doritorii de a fi alesi de preotu la parochi'a acésta, au a adresá recursulu catra comitetulu parochialu, si a-lu transpune Protopresviterulu cercualu Ioanu Ratiu — de sine se intielege, cá cei ce nu sunt hirononiti, se produca testimoniu de teologia, si de calificatiune. — dara mai nainte de alegere se se arete la fati'a loculu Tornia pentru a cantá in S. biserica. — Alegerea se va tiene in 31. Dec. 1872.

Totu in acésta comuna se deschide concursu si pentru postulu invetiatorescu — pe langa salariulu $3\frac{1}{2}$ jugere de pamentu aratoriu, 150 fl. 3 org. de femne cuartelu liberu, doritorii a castigá, statiunea acésta au a produce testimoniu despre absolvarea preparandiei, si de calificatiune. — Recursurile adresate comitetulu parochialu a le transpune la protopopulu Aradului Ioanu Ratiu — in Aradu. Alegerea se va face in 31. Decembre 1872.

Aradu, 12. Dec. 1872.

in contielegere cu Comitetulu parochialu

Joann Ratiu
protopopu Aradului.

CONCURSU.

2-3

Pentru ocuparea postulu de capelanu pre langa protopopulu Traila Martinovicu din Costeiu-mare si micu, protopresviteratulu Hasiastulu. Emolumintele sunt: din doua sesiuni de pamentu parochiali, si din venitele stolari a treia parte. Doritorii de a ocupá acestu postu au se substerna pe langa recursule instruite in intielesulu St. organicu si testimoniu de absolvire aloru 6 clase gimnasiali, adresandule comitetulu si sinodulu parochialu pana in 28. Decembre 1872. candu este a se tiene si alegerea.

Costeiu-mare si micu 10. Decembre 1872.

Comitetulu parochialu.

Cu scirea mea
Trifonu Sipepianu, m. p.
ad. prot.

Comunicatiunea de pre cáile de feru.

Vien'a - Pest'a.

Din Vien'a	pléca la 7 óre 55 min. dem. si 8 óre 25 m. séra
Marchegy	" 9 " 42 " " " 10 " 11 " n.
Pasionu	" 10 " 30 " " " 11 " 9 " "
Noubäusel	" 1 " 28 " di'a " 2 " 17 " "
Ajunge in Aradu	" 4 " 55 " sér'a " 6 " 6 " dem

Pest'a - Vien'a.

Din Pest'a	pléca la 9 óre 51 min. dem. si 9 óre 35 m. séra
Noubäusel	" 1 " 57 " di'a " 1 " 15 m. n.
Pasionu	" 4 " 48 " d. m. " 4 " 24 m. d.
Marchegy	" 5 " 53 " " " 5 " 6 " "
Ajunge in Vien'a	" 6 " 36 " " " 6 " 9 " "

Pest'a - Aradu.

Din Pest'a	pléca la 6 óre 5 min. sé. si 7 óre 30 min. dem.
Czeglid	" 9 " 5 " " " 10 " 18 m. d.
Solnocu	" 10 " 37 " " " 11 " 7 " di'a
Ciaba	" 3 " 30 " " " 2 " 1 " "
Chitihazu	" 4 " 17 " " " 2 " 32 " "
Curtisiu	" 5 " 29 " " " 3 " 15 " "
Ajunge in Aradu	" 6 " 4 " " " 3 " 42 " dm

Aradu - Pest'a.

Din Aradu	pléca la 12 óre 25 min. di'a si 9 óre 4 m. séra
Curtisiu	" 12 " 52 " " " 9 " 45 " "
Chitihazu	" 1 " 35 " " " 10 " 44 " "
Ciaba	" 2 " 10 " " " 11 " 41 " "
Solnocu	" 5 " 1 " d. m. " 4 " 17 " "
Ceglid	" 5 " 47 " " " 5 " 36 " "
Ajunge in Pest'ala	" 8 " 37 " sér'a " 8 " 43 " "

Pest'a - Orade.

Din Pest'a	pléca la 6 óre 5 min. sér' si la 7 óre 35 min. dem
Ceglid	" 8 " 55 " " " 10 " 33 " "
Solnocu	" 9 " 58 " " " 11 " 22 " "
Püspök-ladány,	" 1 " 15 m. n. " " 2 " 35 " "
Ajunge in Oradela.	" 4 " 45 " d. " " 4 " 47 " "

Orade - Pest'a.

Din Orade	pléca la 11 óre 22 min. di'a si 9 óre 5 min. sér'a
Püspök-ladány,	" 2 " 25 " " " 12 " 37 " n.
Solnocu	" 4 " 46 " d. m. " 4 " 44 " d.
Ceglidu	" 5 " 32 " d. m. " 5 " 55 " s.
Ajunge in Pest'ala	" 8 " 37 " sér'a " 8 " 47 " d.

Unu ramu pr'in Dobritinu si Carei la Satmare, si inderetru, comunicandu asideria de dóue ori pre di.

Pest'a - Temisiór'a.

Din Pest'a	pléca la 5 óre 37 min. sér' si 7 óre 5 min. dem.
Czeglid	" 8 " 22 " " " 9 " 35 " "
Seghedinu	" 12 " 32 " " " 1 " 44 " d. m.
Serigu	" 12 " 50 " " " 1 " 59 " "
Orosamosiu	" 1 " 15 " " " 2 " 24 " "
Valeani	" 1 " 37 " " " 2 " 51 " "
Mocrinu	" 1 " 56 " " " 3 " 9 " "
Chichind'a M.	" 2 " 24 " " " 3 " 33 " "
Zimboli'a	" 2 " 58 " " " 4 " 7 " "
Gherteamosiu	" 3 " 22 " " " 4 " 31 " "
Sacalosu	" 3 " 45 " " " 4 " 54 " "
Ajunge in Temisiór'a	" 4 " deman. si la 5 " 9 " sér'a

Temisiór'a - Pest'a.

Din Temisiór'a	pléca la 10 óre 41 min. n. si 9 óre 40 min. de.
Sacalazu	" 10 " 56 " " " 10 " 7 " "
Gherteamosiu	" 11 " 19 " " " 11 " " " "
Zimboia	" 11 " 45 " " " 12 " 18 " di'a
Chichind'a M.	" 12 " 21 " " " 1 " 48 " "
Moerinu	" 12 " 45 " " " 2 " 32 " "
Valeaniu	" 1 " " " " 3 " 6 " "
Orosamosiu	" 1 " 19 " " " 3 " 44 " "
Serigu	" 1 " 48 " " " 4 " 38 " "
Seghedinu	" 2 " 42 " " " 5 " " " "
Ceglid	" 6 " 46 " d. " " 5 " 47 " "
Ajunge in Pest'ala	" 9 " 10 " d. " " 8 " 12 " "

Temisiór'a - Baziasiu.

Din Temisiór'a	pléca la 5 óre 32 min. s. si 8 óre 36 min. séra
Siagu	" 5 " 56 " " " 9 " 12 " "
Jebeliu	" 6 " 12 " " " 9 " 59 " "
Det'a	" 6 " 41 " " " 11 " 7 " "
Moraviti'a	" 7 " 2 " " " 12 " 9 " n.
Versietiu	" 7 " 39 " " " 1 " 50 " "
Jaszenov'a	" 8 " 14 " " " 3 " 35 " "
Beseric'a Alba	" 8 " 35 " " " 4 " 37 " "
Ajunge in Baziasiu	" 8 " 58 " " " 5 " 9 " d.

Baziasiu - Temisiór'a.

Din Baziasiu	pléca la 6 óre 3 min. s. si 8 óre 50 min. séra
Biseric'a Alba	" 7 " 2 " " " 9 " 44 " "
Jaszenov'a	" 7 " 41 " " " 11 " 26 " "
Versietiu	" 8 " 18 " " " 1 " 14 " n.
Moraviti'a	" 8 " 48 " " " 2 " 15 " "
Det'a	" 9 " 14 " " " 3 " 16 " "
Jebeliu	" 9 " 42 " " " 4 " 13 " "
Siagu	" 9 " 58 " " " 4 " 45 " "
Ajunge in Temisiór'a	la 10 " 21 " sér'a " 5 " 23 " d.

Orade - Aradu.

Din Orade	pléca la 5 óre 5 min. s. si 7 óre 55 min. dem.
Lesiu	" 5 " 34 " " " 8 " 33 " "
Cef'a	" 5 " 54 " " " 9 " 9 " "
Salonta	" 6 " 23 " " " 10 " 13 " "
Jul'a	" 7 " 34 " " " 12 " 38 " "
Ciaba	" 3 " " " n. " 2 " 1 " "
Chitihazu	" 4 " 17 " n. " 2 " 32 " "
Curtisiu	" 5 " 29 " n. " 3 " 15 " "
Ajunge in Aradu	la 6 " 4 " d. " 3 " 42 " "

Aradu - Orade.

Din Aradu	pléca la 12 óre 25 min. dem. si 9 óre 4 min. sér'
Curtisiu	" 12 " 52 " " " 9 " 45 " "
Chitihazu	" 1 " 35 " " " 10 " 44 " "
Ciaba	" 2 " 45 " " " 7 " " d. m.
Jula	" 4 " " " " 8 " 20 " "
Salonta	" 6 " 13 " " " 9 " 39 " "
Cef'a	" 6 " 52 " " " 10 " 6 " "
Lesiu	" 7 " 17 " " " 10 " 28 " "
Ajunge in Orade	la 7 " 55 " s. " 11 " " "

De la Orade la Aradu e bino a pleca demaneti'a, si de la Aradu la Orade d'a, fiindu cá trasurele de sér'a romanu in Ciab'a mai multo óre, de óra ce comunicatiunea de nopta nu e regulata pre acsa linia.

Orade - Clusiu.

Din Orade	pléca la 4 óre 51 min. dem. si 5 óre 12 min. sér
Tileagdu	" 6 ó. 31 m. d. si 6 ó. 6 m. s.
Alesdu	" 6 ó. 40 m. d. si 6 ó. 32 m. s.
Vadu	" 7 ó. 30 m. d. si 7 ó. 6 m. s.
Brate'a	" 8 ó. 26 m. d. si 7 ó. 39 m. s.
Cinei'a	" 9 ó. 51 m. d. si 8 ó. 36 m. s.
B. Huiedinu	" 11 ó. 29 m. d. si 9 ó. 31 m. s.
Ajunge in Clusiu	la 2 ó. 2 m. di'a si 11 ó. 39 m. n.

Clusiu - Orade.

Din Clusiu	pléca la 4 óre 20 min. dem. si 11 óre 30 min. dem
B. Huiedinu	" 6 ó. 38 m. d. si 2 ó. 55 m. d.
Cinei'a	" 7 ó. 38 m. d. si 4 ó. 16 m. d.
Brate'a	" 8 ó. 29 m. d. si 5 ó. 13 m. d.
Vadu	" 9 ó. 4 m. d. si 6 ó. " m. d.
Alesdu	" 9 ó. 33 m. d. si 6 ó. 40 m. d.
Tileagdu	" 10 ó. 4 m. d. si 7 ó. 17 m. d.
Ajunge in Oradela	10 ó. 56 m. d. si 8 ó. 16 m. s.

Aradu - Temisiór'a.

Din Aradu	pléca la 6 óre 24 m. dem. si 4 óre 5 m. dem.
" Ving'a	" 7 ó. 37 m. d. si 5 ó. 40 m. d.
" St. Andrei	" 8 ó. 35 m. d. si 6 ó. 55 m. d.
Ajunge in Tem.	la 8 ó. 59 m. d. si 7 ó. 28 m. d. s.

Temisiór'a - Aradu.

Din Temisióra	pléca la 8 óre — m. dem. si 5 óre. 30 m. séra
St. Andrei	" 8 ó. 40 m. d. si 6 ó. 7 m. s.
Ving'a	" 10 ó. 18 m. d. si 7 ó. 25 m. s.
Ajunge in Aradu	la " 11 ó. 52 m. d. si 8 ó. 40 m. s.

Aradu - Alb'a Juli'a.

Din Aradu	pléca la 6 óre 12 min. demaneti'a
Ghiorocu	" 6 óre 54 min. —
Paulisiu	" 7 óre 6 min. —
Radu'a	" 7 óre 24 min. —
Conopu	" 7 óre 53 min. —
Berzov'a	" 8 óre 15 min. —
Soversinu	" 9 óre 7 min. —
Zamu	" 9 óre 43 min. —
Ilie	" 10 óre 27 min. —
Branisc'a	" 10 óre 46 min. —
Dev'a	" 11 óre 16 min. —
Oresti'a	" 12 óre 21 min. —
Vintiulu	" 1 óre 25 min. —
Ajunge in Alb'a Juli'a	la 1 óre 45 min. demaneti'a

Alb'a Juli'a - Aradu.

Din Alb'a Juli'a	pléca la 4 óre 21 min. demaneti'a
Vintiulu de jos	" 4 óre 54 min. —
Oresti'a	" 5 óre 49 min. —
Dev'a	" 6 óre 53 min. —
Branisc'a	" 7 óre 21 min. —
Ilie	" 7 óre 47 min. —
Zamu	" 8 óre 32 min. —
Soversinu	" 9 óre 12 min. —
Berzov'a	" 9 óre 58 min. —
Conopu	" 10 óre 15 min. —
Radu'a	" 10 óre 47 min. —
Paulisiu	" 10 óre 59 min. —
Ghiorocu	" 11 óre 14 min. —
Ajunge in Aradu	la " 11 óre 50 min. demaneti'a